

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 4

August 1952

50. årgang

Redigert av Aasulv Løddesøl.

DET NORSKE MYRSELSKAP.

JUBILEUMSMELDING 1902—1952.*)

Av *Knut Vethe*.

I. Det norske myrselskap stiftes.

A. *Historikk.*

Det norske myrselskap ble stiftet den 11. desember 1902. Når selskapet i år feirer sitt 50-års jubileum, er det grunn til å stoppe opp og se seg tilbake, både for å minnes de menn som har båret Myrselskapet fremover og for å se på hva det er utrettet gjennom disse første 50 år.

Dette at det omkring hundreårsskiftet ble tatt opp arbeid for dannelse av foreninger og selskaper som hadde til formål å nytte ut landets naturrikdommer, kommer nok av at det norske folk på den tid var begynt å vinne tilbake troen på seg selv og våre egne muligheter. Det var fostret personligheter, fremsynte, kloke menn som staket opp retningslinjene og de maktet til en viss grad å få slutt på klagesangen om at Norge er et fattig land.

Det norske Skogselskap var stiftet straks før hundreårsskiftet og Det norske myrselskap kom like etter. Litt senere kom Selskapet til emigrasjonens innskrenkning, senere kalt Ny Jord, og flere andre.

*) I hefte nr. 1 for 1952 meddelte vi at Det norske myrselskap har 50 års jubileum i år. Nr. 4 og 5 av «Meddelelserne» blir opptatt av jubileumsmeldingen. Til jubileumshøytideligheten, som holdes på stiftelsesdagen, vil denne melding være samlet og utgitt i bokform.

Kjennskapet til myrene våre og forståelsen av hvordan de kunne nyttes var meget lite. Både dyrking og skogreising på myr og utnyttelsen til tekniske produkter som torvstrø og brenntorv var forholdsvis lite prøvd. Noen pionerer hadde nok fortalt en del om myrene våre, og vi må her nevne eventyrfortelleren P. C h r. A s b j ø r n s e n som må sies å ha vært en av foregangsmennene på torvbrukets og myr-kulturens område. Han studerte skogbruk i Tyskland, men myrene må ha interessert ham spesielt, for mens han studerte skogbruk skrev han allerede i 1856 en bok «Om Myr dyrking». Senere var han i Tyskland og studerte torvdrift, og han ble i 1864 ansatt som torvmester og leder av «S t a t e n s t o r v d r i f t s u n d e r s ø k e l s e r». I 1868 ga han ut en bok «T o r v o g T o r v d r i f t». Stillingen som torvmester hadde han til 1876 da han tok avskjed. En liknende stilling ble opprettet i 1898 for Finnmark fylke og cand. real. A d o l f D a h l ble ansatt i denne.

Asbjørnsens innsats for myrsaken fikk atskillig betydning, men noe fart i arbeidet med å utnytte myrene ble det ikke. Det samme kan sies om noen spredte dyrkingstiltak som ble gjort før 1900. Det ser ut som det måtte en annen underbygning til for å komme videre fremover.

På den tid de foran nevnte selskaper ble startet var vårt samfunn inne i en vanskelig periode med små arbeidsmuligheter og lave lønninger. Landbruket hadde liten evne til å betale sine folk. Industrien var dårlig utbygget og kunne ikke ta imot folketilveksten. Ungdommen hadde ingen annen utvei enn å reise til Amerika.

Da var det de steg fram de vidsynte menn som øynet de store arbeidsmulighetene som lå i å utnytte vårt eget landområde, og myrenes innslag her utgjorde en vesentlig andel. Både til oppdyrking og til utnyttelse i teknisk øyemed ville våre myrer gi både arbeid og inntekter. Forståelsen av dette var det som ledet til at arbeidet med å få stiftet D e t n o r s k e m y r s e l s k a p ble tatt opp.

Det var utført et grundig forberedende arbeid før stiftelsesdagen.

Da D e t n o r s k e S k o g s e l s k a p ble stiftet 1898 var

det på tale at dette selskap skulle ta med også «m y r s a k e n» blant sine arbeidsoppgaver. Men det var røster som hevet seg og sa at skogen og myrene gir hver for seg så store arbeidsoppgaver at de trenger hver sin organisasjon. Disse røster ble hørt, og det førte til at det av interesserte ble etablert en «myrdrkningskomite», 18 mann sterk, som skulle forberede organiseringen av et myrselskap. Som sekretær i denne komite ble valgt pastor J a k o b W a l n u m. Han var interessert i myrdrking ut fra sitt arbeid som sjef for S v a n v i k e n O m s t r e i f e r h j e m på Nordmøre hvor det vesentligste av jorden var myr. W a l n u m følte nok hvor lite en den gang visste om dyrking av myr, men pågangsmot og en levende interesse for myrsaken hadde han.

Blant de 18 som var med i «Myrdrkningskomiteen» må nevnes: Direktør J o h. L. H i r s c h ved Landbrukshøgskolen, statsråd G u n n a r K n u d s e n, Borgestad, godseier C. W e d e l - J a r l s b e r g, Atlungstad i Stange, godseier K a i M ø l l e r, Thorsøe ved Fredrikstad og konsul A x e l H e i b e r g, Lysaker. De fleste av disse herrer fikk stor betydning for Myrselskapets start og fremvekst gjennom mange år.

Et annen moment som virket sterkt til at M y r s e l s k a p e t ble stiftet var dette at vi ved hundreårsskiftet var inne i en brenselkrise med sterkt stigende priser på kull og koks. Interessen for brenntorven i våre myrer ble vakt, og selv om brenntorv fra gammelt av var kjent og brukt i mange strøk av vårt land, var fremstillingsmåtene tungvinte og lite rasjonelle. Stortinget bevilget derfor våren 1901 kr. 2.500,00 i stipendium til en teknisk kyndig mann som skulle reise ut for å studere torvbruk både i Europa og Canada. Dette stipendium fikk ingeniør J. G. T h a u l o w, senere sekretær og konsulent i Myrselskapet helt fra starten til sin død i 1931.

Den 29. oktober 1901 holdt skogeier K l e i s t G e d d e, Storelvdal, foredrag i Den P o l y t e k n i s k e F o r e n i n g over emnet: «Myrsagen i Norge — nasjonaløkonomisk sett». Der uttalte han at myrsaken hos oss hadde sin store interesse fordi alt brensel, særlig kull, var så dyrt, og dertil kom myrdrkingen som også hadde stor nasjonaløkonomisk betyd-

ning. Han talte om de mange millioner mål myr vi har i vårt land og ba forsamlingen om å uttale seg om hva det kan gjøres for at vi kan nyttiggjøre oss myrene. Det ble diskusjon om spørsmålet og statsråd J o h a n E. M e l l b y e, Nes, Hedmark, anbefalte at det måtte dannes et Myrselskap — et privat selskap med støtte av staten, og det måtte bygges forsøksstasjoner og ansettes forsøksleder i myr dyrking. Staten kan ikke make dette, privatmenn heller ikke og derfor må det være best med en organisasjon, uttalte Mellbye.

K l e i s t G e d d e og M e l l b y e gjorde et godt arbeid på det nevnte møte. Det de holdt fram vant tilslutning fra flere hold og diskusjonen utkrystalliserte seg i følgende forslag, satt fram av overingeniør M i c h a e l L e e g a a r d:

«Den Polytekniske Forenings direksjon anmodes om å ta under overveielse spørsmålet om nedsettelse av en komite med det formål å forberede dannelsen av et Myrselskap, og fremlegge resultatene av sine overveielser i et senere møte.»

Dette forslag ble enstemmig vedtatt. Allerede den 5. november 1901 besluttet direksjonen i Den Polytekniske Forening at en komite skulle settes i arbeid. Det ble valgt 10 mann og av disse må vi særlig nevne K l e i s t G e d d e, M i c h a e l L e e g a a r d og J. G. T h a u l o w. Denne komite på 10 mann ble kalt «Myrkomiteen av 5/11—1901». Den konstituerte seg i møte den 7/11—1901, og som formann, nestformann og sekretær ble valgt henholdsvis: Overingeniør L e e g a a r d, oberstløytnant W. F æ r d e n og ingeniør T h a u l o w.

Det er sagt at Den Polytekniske Forening og dens «myrkomite» ikke visste noe om den allerede arbeidende «myr dyrkningskomite» på 18 mann. Men på møte i «Myrkomiteen» den 7/11—1901, forelå brev fra sekretæren i «Myr dyrkningskomiteen», pastor W a l n u m, hvor han tilbyr samarbeid mellom de to komiteer og anmoder om et fellesmøte allerede den 8/11. «Myrkomiteen» besluttet å gå til et fellesmøte og å være med på samarbeid dersom «Myr dyrkningskomiteen» ville stille seg samme oppgave, nemlig:

«Tilgodegjørelse af vore Myre ikke alene ved Opdyrkning, men ogsaa ved Myrenes Udnyttelse i teknisk Henseende».

Amtmann P. T. Holst.
Formann 1902—1908,

Godseier C. G. Wedel-Jarlsberg.
Formann 1908—1915.

Dermed kan en si at rammen for et fremtidig selskaps virke var risset opp. «Myrdyrkningskomiteen» hadde så visst ikke noen vanskelighet med å slutte seg til et program som falt så godt sammen med det komiteen selv hadde. Det var som en vil skjønne ikke prestisjehensyn, men kjærligheten til folk og land som var drivfjæren hos de menn som gikk i brodden for å starte Myrselskapet.

På fellesmøtet den 8/11—1901 ble et arbeidsutvalg på 6 mann valgt. I utvalget satt representanter for begge komiteer, og besto av følgende: M. Leegaard, Kleist Gedde, Gunnar Knudsen, Kai Møller, J. Walnum og J. G. Thaulow. Den sistnevnte ble valgt til sekretær. Senere ble arbeidsutvalget supplert med et syvende medlem, nemlig amtmann Peter Holst, Lillehammer, som ble valgt til formann.

Utvalgets første oppgave var å redigere et opprop med oppfordring til det norske folk om å slutte opp om dannelsen av et norsk myrselskap. Dette opprop fikk mange bra menns underskrift, ca. 200 navn fra alle kanter av landet. Arbeidsutvalget laget forslag til lover for selskapet. Hele syv trykte forslag foreligger. Lovforslagene ble stadig forbedret, så det var et grundig forarbeid som ble gjort. Ikke mindre enn 12 komitemøter var holdt før stiftelsesmøtet.

B. *Myrselskapet organiseres.*

År 1902 den 11. desember ble det konstituerende møte holdt i Universitetets gamle festsal. Formannen i den komiteen som nå hadde arbeidet i over 1 år, amtmann Peter Holst, ledet møtet og redegjorde for hva komiteen hadde foretatt. Han kunne melde at det allerede var tegnet 407 medlemmer i det vordende selskap, og dertil 2 foreninger, nemlig Narvik myrdyrkningsforening og Hedmark fogderiforening. Selskapet ble besluttet stiftet og fikk navnet «Det norske myrselskab». Lover ble vedtatt og 14 medlemmer til representantskap med varamenn ble valgt.

Den 6. januar 1903 ble det første møte i representantskapet holdt. Da ble styret valgt og budsjett for første driftsår satt opp. Det første styre ble: Amtmann Peter Holst,

formann, godseier C. Wedel-Jarlsberg, nestformann, ingeniør K. Wenger, amtmann Hroar Olsen, skog-eier Kleist Gedde og ingeniør Axel Amundsen.

Under styremøtet neste dag ble ingeniør J. G. Thaulow ansatt som selskapets sekretær og konsulent.

Dermed kunne arbeidet begynne. Programmet var ganske omfattende. Formålsparagrafen i de vedtatte lover lyder:

«Selskabets formaal er at virke for tilgodegjørelsen af vore myrer, saavel ved opdyrkning, som ved udnyttelse i industriel og teknisk henseende.

Dette formaal søges naaet ved at sprede kundskab om myrenes udnyttelse gjennom skrifter, foredrag og møder. Selskapet vil dessuden arbeide for:

at faa vore myrstrekninger undersøgt,

at faa prøvestationer anlagt,

at lette adgangen til kunstige gjødnings- og forædlingsstoffer;

at fremme de bedst mulige transportforhold samt

opmuntre til nyttiggjørelse af vore myrer ved præmier, når det har midler dertil.

Selskabet vil søge samarbeide med staten, Det kgl. Selskab for Norges vel, Det norske Skogselskab og med stedlige myrforeninger.»

Det første som ble gjort var at styret i samme møte som det ansatte sekretæren, sendte en «Henvendelse til samtlige Amtmænd og Landhusholdningsselskaber om at virke for Myrsagens fremme». En henstilling til Landbruksdepartementet om å få støtte i sitt arbeid av statens landbruksfunksjonærer ble også sendt.

Kong Oscar II sa seg villig til å være selskapets høye beskytter.

Etter at Norge fikk sin egen konge har H. M. Haakon VII vært selskapets høye beskytter.

II. Arbeidet i selskapet begynner.

A. Økonomiske virkemidler.

For å få pengemidler til virksomheten måtte det statsbevilgning til. Det var nok ikke lett å finne gehør hos Regering og Storting når det gjaldt bevilgning til nye tiltak. Det som hjalp Det norske myrselskap i starten var at oppgavene var så opplagt nyttige og at det var innflytelsesrike menn som gikk i brodden for selskapet.

Stortinget viste velvilje alt fra selskapets start. Det første driftsåret 1903 ble det riktignok bare kr. 3.000,00 i statsbidrag, men neste år var det straks bedre, nemlig kr. 5.000,00. I 1904 forærte kong Oscar II kr. 2.000,00 til Det norske myrselskap. En del bidrag fra privatpersoner kom også inn, men medlemskontingenten var største inntektsposten det første året, nemlig ca. kr. 6.500,— i 1903. Utgifter og inntekter balanserte da med ca. kr. 9.000,—. Ingeniør Thaulow som både var sekretær og konsulent, hadde kr. 1.200,00 i årlig lønn. Ellers var utgiftene størst til selskapets tidsskrift, som alt da begynte å komme ut. Brosjyrer og andre trykksaker tok sitt, og sekretærens reiseutgifter var større enn hans lønn. Det kom stadig flere anmodninger om veiledning i tekniske spørsmål enn konsulenten kunne overkomme. Stadig var han ute i arbeid, og dette tynget sterkt på reisebudsjettet.

Arbeidsoppgavene økte raskt. Alt i 1903 ble det satt i gang gjødslingsforsøk på myr på en rekke spredte felter rundt i distriktene.

Stipendier for å utdanne torvmestere i Sverige ble gitt, og i 1906 ble det bevilget penger for å utdanne og ansette egen myr dyrkingskonsulent. Statsbidraget måtte økes for å klare oppgavene. Inntekter av fondsmidler var det ikke å støtte seg til de første årene, men i 1911 ble det satt i gang en innsamling til et «Myr dyrkningsfond» og oppslutningen omkring dette var god.

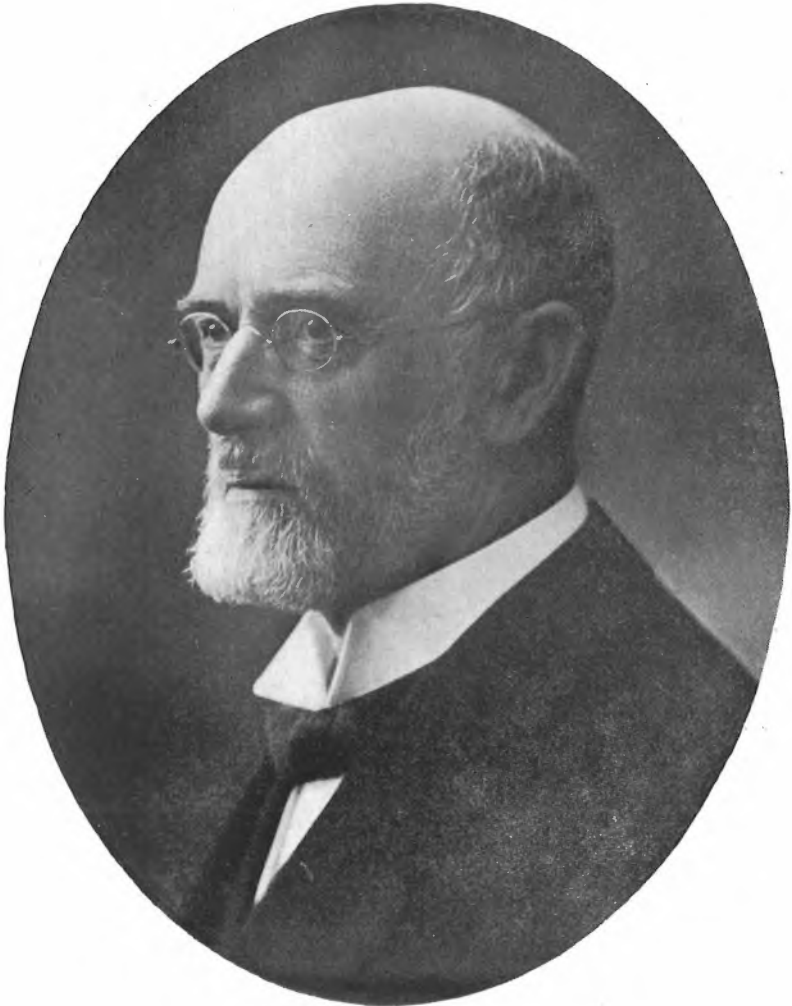
Det var under Myrselskapets årsmøte den 8/2—1911 at opptaket til fondet ble tatt. Johan E. Mellbye — daværende nestformann i Myrselskapet og formann i «Selskapet til emigrasjonens innskrenkning» —

holdt foredrag om «Myr dyrking og ny dyrking». I dette foredraget påviste Mellbye at vi har veldige vidder som ligger og venter på dyrking. Han nevnte 3—4 mill. dekar og en vesentlig del av disse arealer var myr. Myr dyrking og myrkultur har vært en vanskelig sak inntil de siste 10 års vitenskapelige og praktiske forsøksarbeider — både i utlandet og her i landet — har gitt oss midler i hende til med hell å kunne sette i gang oppdyrking av enhver noenlunde god myr. Ved de fremskritt som myrkulturen har gjort er de store myrarealer som ligger mellom 400 og 700 m o. h. også blitt dyrkbare. Disse er ofte av god beskaffenhet og kan meget godt brukes til engavl, uttalte han.

Mellbye's foredrag konkluderte med et forslag om «Opprettelse av et fond for myr dyrkingens fremme og landets bebyggelse». Dette forslag fikk absolutt tilslutning og Myrselskapets formann, Wedel-Jarlsberg og Johan E. Mellbye fikk møtets fullmakt til å utstede et opprop om bidrag til et slikt fond. Vi vil her gjengi et avsnitt av oppropet fordi det forteller så meget om den ånd som gjorde seg gjeldende på den tid. Oppropet forteller også at dette møte i Myrselskapet var opptakten til den betydelige bureisningsvirksomhet som senere er drevet av Selskapet Ny Jord. Utdrag av oppropet lyder:

«Idet vi opfordrer til tegning av bidrag, skal vi opplyse, at vi har tænkt os, at de indsamlede midler skulde oplægges til et fond under Det Norske Myrselskap og administreres av begge selskapers styrer ved en i fællesskap nedsat komite. Dette vil forøvrig kunne finde sin avgjørelse paa et senere møte, hvortil ogsaa eventuelle bidragsydere vil bli indkaldt.

Virksomheten vil i tilfælde søkes paabegyndt ved indkjøb av en eller flere større myrstrækninger eller gaarder med væsentlig udyrket myr. Kommer herunder noget fast mark med, vil vi anse det heldig for opnaaelse av tør, god byggetomt og plads nærmest husene. Myrene vil efter en av Det Norske Myrselskap godkjendt plan bli avgrøftet, eventuelt ogsaa helt opdyrket og opdelt i smaa gaardsbruk av passende størrelse. I begyndelsen kan det ogsaa være nødvendig at bebygge et eller et par av dem med paa en gang praktiske og vakre byg-

Landbruksdirektør G. Tandberg.
Formann 1915—1925.

Professor Jon Lende-Njaa.
Formann 1925—1927.

ninger, der kan være mønster for senere bebyggelse. En eller flere parceller kan bli smaa forsøksjordbruk, hvor de nyeste og bedste metoder for opdyrkning kunde vises i praksis, og de forskjellige sorter kunstgjødsel, kalkning, grusning og andre jordforbedringsmidler prøves. Vi gaar ut fra, at kjøpere mot garanti av vedkommende herred faar laan i Arbeiderbruk og Bolikbanken og derved sættes istand til nokså hurtig at overta eiendommen. Efterhvert som fondets midler paa denne maate blir frigjort, vil nye myrstrækninger kunne indkjøpes og virksomheten utvides. Er begyndelsen god og gir gode resultater, saa maa ogsaa kunne paaregnes støtte av staten i form av driftslaan eller paa anden maate. Vi kan da arbeide videre ved Romsdals- eller Trondhjems-kysten eller opover langs Nordlands- og Tromsø-kysten, og Det Norske Myrselskap faar sine smaa praktiske forsøksjordbruk opover hele vor store nordvestlige landshalvdel. Et saadant arbeide vil ha stor national betydning og *bidra til at knytte kraftig ungdom til landet.*»

Av større bidragsytere til «Myr dyrkningsfondet» skal her nevnes:

Kongen og Dronningen	kr. 5.000,00
Nord-Trøndelag fylke	» 2.000,00
Nærøy kommune	» 1.000,00
Nærøy Sparebank	» 1.000,00
Namsos Sparebank	» 1.000,00

Til styret for fondet ble valgt godseier C. Wedel-Jarlsberg, Atlungstad, statsråd Johan E. Mellbye, Grefsheim, brukseier P. Torkilsen, Spillum.

Etter undersøkelser av «Emigrasjonsselskapets» formann, Johan E. Mellbye, og senere statsråd Håkon Five, hadde en festet seg ved bygdene i Ytre Namdalen som særlig godt egnet for et kolonisasjonsforsøk, og en fikk derfor håndgitt gården Bjørndalen i Nærøy med ca. 70 dekar dyrket jord og ca. 500 dekar myr for en pris av kr. 8.500,00.

Innsamlingen av bidrag gikk ikke så særlig hurtig. Da håndgivelsen utløp pr. 1. januar 1912 var en nådd til kr. 4.710,00, men Bjørndalen ble foreløpig overtatt av Mellbye og Torkilsen, og det endelig kjøp for «Myr dyrknings-

fondets» regning ble foretatt 16/4—1912. I alt ga innsamlingen til «Myrdyrkningsfondet» kr. 20.306,96. Senere ble det kjøpt ca. 200 dekar myr til, og hele dyrkingsfeltet ble utskiftet i 5 bruk. Dyrkingsarbeidet ble påbegynt sommeren 1912 under faglig tilsyn av Myrselskapets daværende myrkonsulent J o n L e n d e-N j a a. I 1916 ble det for «Myrdyrkningsfondets» midler ytterligere innkjøpt et dyrkingsfelt, N e t l a n d s n e s i Fjotland på 2040 dekar myr for kr. 7.500,00.

Da Selskapet Ny Jord i 1916 besluttet å utvide og særlig gå inn for bureising, vedtok M y r s e l s k a p e t s styre å overføre «Myrdyrkningsfondets» midler i sin helhet til N y J o r d.

På 10-årsdagen for Myrselskapets stiftelse skjenket gods-eier C. W e d e l-J a r l s b e r g kr. 5.000,00 som grunnstamme i et fond hvis avkastning skulle brukes til fremme av myr-dyrkingen. Disse kr. 5.000,00 er ved senere bidrag fra give- ren og statuttmessige rentetillegg nå, foruten den årlige støt- te det har gitt til virksomheten, vokst til ca. kr. 24.000,— og betegnes i regnskapene som «Legat nr. 1». Det er med årene gitt i alt 14 legater og fond til Myrselskapet med en samlet kapital pr. 1/1—52 på kr. 600.964,11. Midlene fordeler seg på de forskjellige legater og fonds på følgende måte:

Godseier C. Wedel-Jarlsbergs legat	kr.	23.696,23
Skogeier M. Aakranns legat	»	5.746,90
Godseier H. Wedel-Jarlsbergs legat	»	11.508,79
Maskinmester H. Henriksens legat	»	70.004,77
Direktør Haakon Weidemanns legat	»	136.451,58
Professor J. Lende-Njaas legat	»	10.385,61
Skogeier Kleist Geddes legat	»	8.389,84
Landbruksdirektør G. Tandbergs legat	»	5.021,05
Musiker A. Juels legat	»	1.168,58
Bankier Johs. Heftyes legat	»	271.146,42
Ingeniør J. G. Thaulows legat	»	3.531,43
Direktør Olaf Røsbergs gave	»	2.033,98
Livsvarige medlemmers fond	»	15.900,00
Det norske myrselskaps fond for myrunder- søkelser	»	35.978,93

Godseier Carl Løvenskiold.
Formann 1928—1949.

Ingeniør J. G. Thaulow.
Sekretær og konsulent 1902—1931.

Avkastningen av disse legater og fonds har støttet godt, men de årlige statsbevilgninger har som regel vært de største postene på inntektssiden i regnskapene.

I 1918 ga Det norske Skogselskap kr. 5.000,00 til Myrselskapet fordi dette hadde hjulpet så godt til med brenselforsyningen. Særlig vurderte Skogselskapet høyt det arbeid som var utført for bruk av torv som brensel i setertraktene og derved spare vernskogen.

I 1918 meddelte landbruksdirektør G. Tandberg at hans pensjon, stor kr. 4.000,00 årlig, stilles til disposisjon for Myrselskapet. Likeså kan nevnes at statsminister Gunnar Knudsen i en rekke år skjenket kr. 1.000,00 som nyttårs-gave til selskapet.

Enkelte landbruksselskaper og bygdealmendinger har også støttet Myrselskapet økonomisk.

Alt dette forteller om en levende interesse for myrsaken og selskapets arbeid. Likevel hadde selskapet noen meget vanskelige år økonomisk sett — utover i 20-årene og i førstningen av 30-årene. Takket være nye krefter som kom til og nye saker som ble tatt opp, er det lykket fra 1933 å få budsjettene til å balansere igjen, og det merkes stadig fremgang siden.

Vi nevnte at i første driftsåret balanserte utgifter og inntekter med ca. kr. 9.000,—. Det tilsvarende tall for 1951 var ca. kr. 195.000,—.

B. Selskapets tjenestemenn.

Ingeniør J. G. Thaulow var den første — og en tid fremover — den eneste funksjonær i selskapet. Han var utdannet som maskiningeniør i Amerika og var deretter noen år ansatt ved et mekanisk verksted i Oslo. I 1901 reiste han med stipendium til flere land i Europa og Canada for å studere torvdrift, og ble så i 1902 ansatt som sekretær og torvkonsulent i Myrselskapet. Det var brenntorvindustrien han til en begynnelse arbeidet mest med, og den fremgang som denne industri hadde i årene før første verdenskrig, skyldes i første rekke hans initiativ og arbeid. Ingeniør Thaulow var en dyktig fagmann på det torvtekniske område, og han

var flere ganger oppnevnt som sakkyndig også i utlandet. Han hadde en lederstilling på dette område.

Han var heller ikke fremmed for myrenes utnyttelse i jordbruksøyemed og arbeidet bl. a. ivrig for opprettelsen av Det norske myrselskaps forsøksstasjon i myr dyrking.

Thaulow var en dyktig journalist og har skrevet en rekke artikler om myr- og torv spørsmål både i dagspressen og forskjellige fagtidsskrifter ved siden av at han var redaktør av «Meddelelser fra Det norske myrselskap». Også i utenlandske tidsskrifter hadde han ofte artikler om torv tekniske spørsmål.

Thaulow ble i 1909 tildelt H. M. Kongens fortjenstmedalje i gull og er den første som har oppnådd denne utmerkelse for fortjenester på næringslivets område.

I 1919 ble han valgt som korresponderende medlem av Svenska Mosskulturföreningen.

Thaulow var optimist og hadde mange gode ideer. Han la arbeidet an som en god propagandist, og dette hadde stor betydning for å øke interessen og tilslutningen til Myrselskapet til å begynne med. Årsmøter og foredragsmøter hadde til dels meget god tilslutning.

Thaulow var meget benyttet som konsulent og gjorde et godt arbeid. Når det gjaldt større industrielle anlegg i torvdrift, hadde en den gang lite av erfaringer å bygge på, og når presset i krisetider og overfloden av penger er stor, da kan det hende noen hver at en vurderer for optimistisk. Det hendte for Thaulow også. Men med hele sin sjel gikk han opp i arbeidet med å nyttiggjøre de rikdommer som myrene sitter inne med. Som bestyrer av Torvskolen i Våler og som sjef for de tekniske forsøkene var hans arbeid banebrytende. Han holdt forelesninger for studentene ved Norges landbruks høgskole, og i 1914 fremmet han forslag om at det også ved Norges tekniske høgskole burde foreleses i torv tekniske fag. Thaulow var representant for Norge ved flere kongresser i utlandet.

Ved sin bortgang skjenket han Myrselskapet pengemidler til et legat, hvorav avkastningen skal benyttes til myrsakens fremme. Ingeniør Thaulow døde den 1. mars 1931.

Ingeniør A. Ordning

Ingeniør A. Ordning overtok stillingen som sekretær og konsulent i selskapet etter Thaulow. Dette var å betrakte som en midlertidig ordning som kom i stand fordi Ordning var godt kjent med Myrselskapets arbeid fra før. Han drev samtidig sin egen torvstrøfabrikk i Nannestad.

Ordning var første gang ansatt i Myrselskapet i 1917 som torvteknisk assistent og lærer ved Torvskolen i Våler. I 1922 gikk han over i privat bedrift, men ble så i 1930 på nytt knyttet til selskapet. Fra

Thaulows død inntil 1933 skjøttet han altså vervet som sekretær, og fra da av har han arbeidet som Myrselskapets torvtekniske konsulent. Ved siden av arbeidet i Myrselskapet har han drevet private torvstrø- og huminalfabrikker.

Ordning har med hele sin arbeidskraft gått inn for den oppgaven å utnytte myrene best mulig i teknisk henseende. Han er en mann med gode ideer og et praktisk grep på tingene. Ordning har både som teknisk konsulent, foredragsholder og forfatter av populære brosjyrer om brenntorv- og torvstrødrift, bidratt i en vesentlig grad til utviklingen av disse industrier i vårt land. Da Myrselskapet i 1936 og de nærmeste årene fremover gikk i gang med torvbriketteringsforsøk og bygging av en torvbrikettfabrikk ved Aspedammen i Østfold, var Ordning den tekniske leder. Hans store og omfattende arbeid er belønnet med H. M. Kongens fortjenstmedalje i gull, som ble tildelt ham i 1950.

Landbrukskandidat, dr. agr. Aasulv Løddesøl ble ansatt som sekretær og konsulent i 1933. Etter eksamen ved Norges landbrukshøgskole i 1920 var han først

Direktør Aasulv Løddesøl

landbruksingeniørassistent i Aust-Agder og Telemark fra 1920 til 1925, assistent i geologi og jordlære ved Norges landbrukshøgskole fra 1926 til 1930 og assistent i jord- og plantekulturforsøkene ved Statens Forsøksgård Voll fra 1930 til 1933. Med diverse permisjoner fra ovennevnte stillinger ervervet han seg videre utdanning ved flere studiereiser og opphold i utlandet, og ved den bygningstekniske avdeling ved Norges tekniske høgskole, skoleåret 1923—24. Han hadde også vært Rockefellerstipendiat i Amerika i ett år hvor han først og fremst studerte jordbunnskjemi.

Løddesøl hadde allerede før han ble ansatt i Myrselskapet sendt ut flere skriftlige arbeider, og senere har hans forfatterskap på det faglige område vært ganske omfattende både i innenlandske og utenlandske tidsskrifter. I 1928 ble han tildelt Hirschfondets prisbelønning for besvarelse av en prisoppgave, og i 1929 ble han ved Norges landbruks høgskole utnevnt som doctor agriculturæ for sin avhandling: «Jordreaksjonen og jordbrukets kulturplanter». Av senere større arbeider bør særlig nevnes hans bok: «Myrene i næringslivets tjeneste» som kom ut i 1948.

Løddesøl har vært medlem av forskjellige offentlige komiteer på hans spesielle fagområde. Her må nevnes hans energiske arbeid som formann i «Komiteen for myr- og jordvern i kystbygdene», hvis innstilling la grunnlaget til «Jordvernloven». Han er for tiden norsk representant i «Den europeiske jordvernkomite» under F.A.O.

Det som her er tatt fram viser noe av hvilke forutsetninger Løddesøl hadde — og har — for å være den faglige leder av Myrselskapet. Han fikk her god bruk for sin arbeids-

kraft og fremgangen har vært særdeles god i den tiden Løddesøl har virket. I 1942 fant styre og representantskap at hans stilling måtte forandres til direktørstilling. Forvaltningen var da blitt så betydelig og ansvaret så stort at en endring i administrasjonen måtte komme.

Direktør Løddesøl var utsatt for hard pågang under krigen da okkupasjonsmakten skulle ha alle mulige statistiske oppgaver, og da den ville at Myrselskapet skulle være behjelpelig med å få i gang en storstilet brenntorvproduksjon til fordel for okkupasjonsmakten. Løddesøl ga som svar at Myrselskapet nærmest var et privat selskap som bare var ansvarlig overfor sine medlemmer og sitt representantskap. Bare disse kunne forlange oppgaver og fatte beslutninger. Pågangen ble avverget ved en fast holdning hos Løddesøl, og når alt gikk godt skyldtes dette stadig personskifte innen de avdelinger av okkupasjonsmakten som hadde med disse sakene å gjøre. Under Myrselskapets årsmøte den 4. mars 1946 rettet formannen, godseier Carl Løvenskiold, en takk til Løddesøl for hans faste holdning, og alle som var til stede på møtet merket varmen og alvoret i det som formannen bar fram.

Løddesøl har en arbeidskraft som få. Han er en god foredragsholder, og hans opplysningsvirksomhet gjennom «Meddelelser fra Det norske myrselskap» og andre tidsskrifter er meget betydelig. I 1946 la han ved en gave grunnlaget til et fond som er kalt «Det norske myrselskaps fond for myrundersøkelser». Dette fond har nå en kapital på ca. kr. 36.000,—.

*

De tre tjenestemenn som det ovenfor er nevnt litt om, har hver i sin periode vært de sentrale innen funksjonærstanden. Vi vil også nevne andre vel fortjente funksjonærer som har vært ansatt i selskapet. I Thaulows tid hadde han som assistenter ved myrundersøkelser og torvdrift følgende: Ingeniørene A. Ordning, A. Rasmussen og A. Tomter. Torvmestrene H. Gunnestad og A. Forfang og landbrukskandidat Ottar Gravir.

Torvskolen og de tekniske forsøk krevde sine funksjonæ-

Konsulent Oscar Hovde

strøfabrikken på Gårdsmyra i Våler hvor Torvskolen lå. Den første var Mikal Skevik, som gikk over fra torvmesterstillingen til forpakter i 1932. Så kom herr Ole Rønning, og nå forpakes brenntorvanlegget av herr Kristian Engbretsen og torvstrøfabrikken av brødrene Jørgen og Arne Olsrud.

Siden 1934 har følgende vært knyttet til forskjellige oppgaver i Myrselskapet:

Utskiftningskandidat Olav Øfsti ble midlertidig ansatt som assistent fra våren 1934 til våren 1935. Han var vesentlig engasjert ved myrinventeringen som da ble påbegynt, og delvis med kartlegging av bureisingsfelter i Troms. Øfsti er for tiden jordskiftedommer i Sør-Trøndelag.

Utskiftningskandidat Oscar Hovde ble midlertidig ansatt som assistent fra våren 1935 og fast ansatt som landmåler fra 1. mai 1937. Etter et kort avbrudd i 1939, da han var ansatt som utskiftningslandmåler i Buskerud, ble han på nytt ansatt i Myrselskapet fra 1. mai 1940 og da som torvkonsulent, først med Nord-Norge som distrikt og senere

rer og Thaulow hadde her hjelp først og fremst av ingeniør Ordning, men også torvingeniør Jebe Stensaas i Hedmark gjorde tjeneste så lenge skolen var i gang. Forsøksleder J. Lende-Njaa var også lærer ved Torvskolen.

Ved Torvskolens praktiske opplæring har følgende vært ansatt som ledere av driften:

Torvmestrene Karl S. Lange-Ree, Helge Vik og Mikal Skevik.

Vi nevner også dem som har vært og er forpaktere av brenntorvanlegget og torv-

Vestlandet, hvor han fremdeles arbeider. Hans adresse er Åfarnes.

Som assistent og landmåler var Hovde vesentlig engasjert ved myrinventeringen. Som konsulent arbeider Hovde med brenntorvundersøkelser og forefallende oppgaver for øvrig, og videre også med myr- og brenntorvinventering og større kartleggingsoppgaver.

Landbrukskandidat D. Lømsland ble først engasjert som assistent ved teleundersøkelsene i Finnmark i 1935 og 1936. Fra nyttår 1939

Sekretær D. Lømsland

til august 1940 arbeidet han igjen i Myrselskapet, bl. a. med freseforsøkene på Jøamyrene i Fosnes, Nord-Trøndelag. Fra oktober 1942 ble han fast ansatt som assistent ved myrinventeringen og fra oktober 1946 gikk han over i konsulentstilling i selskapet. Imidlertid ble han allerede i februar 1947 ansatt som distriktssekretær i Norges Bondelag i Agder-fylkene, en stilling som han fremdeles innehar.

Forstkandidat Trygve Espeland ble midlertidig engasjert som assistent på ettersommeren 1935 da selskapet begynte de forberedende undersøkelser i kystbygdene på Vestlandet for å hindre jordødeleggelsen ved urasjonell torvdrift. Fra våren 1936 gikk han imidlertid over i skogetaten og han er nå fylkesskogmester i Aust-Agder.

Torvmester Ole P. Moe ble ansatt i 1936 som formann og daglig leder av briketteringsforsøkene ved Aspedammen og hadde denne stilling til fabrikken ble solgt til A/S Torvbrikett i 1939. Moe er nå bestyrer av Paulsbo torvstrøfabrikk i Idd, Østfold.

Torvmester Asbjørn Bølgen ble ansatt i 1938 da Myrselskapet satte i gang freseforsøk for torvpulver på

Direktør J. Heggelund Smith

Fra 1. mai 1941 ble han igjen knyttet til Myrselskapet som sekretær, en stilling han hadde til oktober 1946, da han ble ansatt som fylkesagronom i Vestfold. Som sekretær deltok Smith også i forefallende konsulentarbeid og likeså i myrinventeringen. Han er nå ansatt som direktør i Selskapet Ny Jord, Oslo.

Landbrukskandidat Sigurd Hobæk ble ansatt som assistent ved myrinventeringen i august 1941 og var knyttet til Myrselskapet i vel ett år. Fra 1/10—42 gikk han over i lærerstilling ved Tomb jordbruksskole. Hobæk er nå ansatt som fylkesagronom i Østfold.

Landbrukskandidat Torstein Christensen var, med permisjon fra sin stilling som landbrukslærer ved Vinterlandbruksskolen i Oslo, i sommertiden 1941 og 1942 ansatt som kontorsjef ved Myrselskapets hovedkontor. Det var de stadige reiser for de øvrige funksjonærer som nødvendiggjorde denne ordningen. Christensen er nå ansatt i Landbruksdepartementet som statskonsulent for landbruksopp-læring.

Landbrukskandidat Kåre Lilleeng ble ansatt som torvkonsulent i Nord-Norge pr. 1. mai 1942. Han ar-

Jøamyrene. Bølgen gikk året etter over i et privat selskap og han er nå bestyrer av A/S Østlandske Torvs torvstrøfabrikk, Våler i Solør.

Landbrukskandidat J. Heggelund Smith ble ansatt som assistent fra våren 1936, en stilling han, bortsett fra ½ års permisjon, hadde til våren 1939. I denne tiden var Smith vesentlig opptatt med myrinventering. Fra våren 1939 til våren 1941 hadde Smith forskjellige stillinger, bl. a. i Telemark landbruksselskap og i Landbruksdepartementet.

beidet overveiende med myrundersøkelser, rettleiding og kontroll vedkommende brenntorvdriften. Konsulent Lilleeng døde den 26. juni 1945, bare 33 år gammel.

Landbrukskandidat Paul Johnsen ble ansatt som torvkonsulent i Nord-Norge pr. 15. april 1946, en stilling han hadde akkurat 1 år, da han gikk tilbake til sin tidligere stilling som lærer ved Bodin landbruksskole, hvor han fremdeles er ansatt. Hans arbeid i Myrselskapet besto vesentlig i myrundersøkelser og veiledning i rasjonell brenntorvdrift.

Sekretær og konsulent Ole Lie

Landbrukskandidat Ole Lie ble ansatt som sekretær i Myrselskapet pr. 1. mars 1947. Denne stilling har han fremdeles, men pr. 1. juli 1949 ble stillingen utvidet til også å omfatte konsulentstilling. Foruten å utføre sekretærarbeid, deltar Lie i alle forefallende konsulentoppgaver, og likeså i myrinventering hvis tiden tillater det. Da Løddesøl i 1951 med permisjon foretok en ca. 4 måneders studiereise i U.S.A., var Lie konstituert i direktørstillingen. Med Lies utdanning og tidligere praksis som deltaker i større myrdriftingsarbeider i Nord-Trøndelag, er han meget vel kvalifisert til den krevende stilling som han nå innehar.

Småbrukskandidat Reidar Lunde ble ansatt som assistent ved myrinventeringen pr. 1. mai 1947. Pr. 15. mars 1948 gikk han imidlertid over i ny stilling som landbrukslærer ved Lien jordbruksskole, Torpo i Hallingdal.

Småbrukskandidat Per Hornburg har vært knyttet til selskapet fra 1. mai 1947, først som vikar og ett år senere ble han fast ansatt som torvkonsulent i Nord-Norge. Hornburg har vært sterkt opptatt med brenntorv- og jordvernsspørsmål. Han har dessuten foretatt kartlegging og

Konsulent Per Hornburg

Konservator Johannes Lid ved Universitetets botaniske museum, Oslo, har vært botanisk konsulent i en årrekke, både når det gjelder myrinventeringen og myrundersøkelser for øvrig. Det er særlig når det gjelder mosebestemmelser og andre rent fagbotaniske spørsmål hvor Lid har trådt støttende til. Sammen med Løddesøl har Lid publisert boken: «Myrtyper og myrplanter», som for tiden er meget brukt ved botaniske myrundersøkelser.

Landbrukskjemiker O. Braadlie, bestyrer av Statens landbrukskjemiske kontrollstasjon i Trondheim, har i en rekke år velvilligst mottatt og undersøkt både jord- og torvprøver for Myrselskapet, som dessverre ikke har sitt eget kjemiske laboratorium. Det har vært til stor hjelp for selskapet å ha denne faste forbindelsen, som alltid har ytet en utmerket service.

Ingeniør Realf Ottesen, Oslo, p. t. Stockholm, konstruerte i sin tid en utmerket torvbrikettpresse for Myrselskapet, og har også på annen måte stilt sin fagkunnskap og store erfaring til disposisjon når det gjelder maskintekniske spesialspørsmål.

undersøkelser av dyrkingsfelter og i forbindelse hermed foretatt brenntorvundersøkelser og planlagt rasjonell avtorving og regulering av torvrettigheter. Han har også leilighetsvis deltatt i myrinventeringen.

*

Av personer som ikke har vært ansatt i Myrselskapet, men som likevel har utført eller utfører verdifullt arbeid på spesialområder hvor selskapet ikke selv har hatt høve til å utbygge sin virksomhet, skal nevnes:

*

Av de funksjonærer som spesielt har vært knyttet til selskapets forsøksvirksomhet i myr dyrking, skal vi nevne:

Fylkesagronom Knut Monrad var den første som for selskapets regning begynte med spredte forsøksfelter i myr dyrking. Det var for det meste gjødslingsfelter. Alt i 1904—05 fikk han anlagt et betydelig antall felter, mest i Buskerud fylke. Han gjorde også godt arbeid ved opprettelse og organisering av torvstrølag. I 1904 fikk han stipendium for å studere myr dyrking ved utstillingen for myrkultur og torvindustri i Berlin.

Arbeidet med Myrselskapets forsøksfelter ble imidlertid for omfattende for ham. Han hadde sin stilling som fylkesagronom og måtte si fra seg feltbestyrerjobben. I 1908 fikk Monrad Myrselskapets diplom for vel utført arbeid.

Landsbrukskandidat O. Glærum fikk i februar 1906 Myrselskapets stipendium for å utdanne seg som myrkonsulent og forsøksleder. På sin studiereise var han ved flere myrforsøksstasjoner i mange land. Han ble så ansatt i stillingen i 1907, og forsøksstasjonen i myr dyrking på Mæresmyra ble opprettet samme år.

Da Glærum ble ansatt var det meningen at myrkonsulentent skulle være en reisende funksjonær som skulle gi rettledning til de som ba om det og ellers ta fatt der han selv mente det kunne gjøres noe. Men Glærum var nok oppmerksom på at dersom hans rettledningsarbeid skulle få noen verdi måtte det underbygges med vitenskapelige forsøk og gransking under norske forhold. Uten det hadde han intet å støtte seg til. Derfor tok Glærum straks arbeidet opp for en forsøksstasjon og det er helt forbausende hvor hurtig dette ble gjennomført.

Glærum arbeidet som myrkonsulent og forsøksleder i 3 år. Det var han som sto som leder og ansvarlig — ja, ofte direkte manuelt utøvende — da de første ryddings- og dyrkingsarbeider ble utført på Mæresmyra. All fliren og mistilliten til myras evne til å bære avling prelltet av på Glærum, og han skaffet de første flotte bevisene for at også myr kunne gi gode avlinger. De forsøksmeldinger som Glærum sendte ut vakte stor oppsikt med de svære avlinger av både korn, høy og grønnsaker.

Forsøksleder O. Glærum

Glærum sluttet på Mæresmyra for å overta stillingen som forsøksleder og bestyrer av Statens forsøksgård Voll på Strinda, hvor han arbeidet til 1920. Da gikk han over i tilsvarende stilling ved Statens forsøksgård Møystad, som han ledet til han i 1947 gikk av for aldersgrensen.

Glærum har gjennom alle år vist en levende interesse for myrsaken. Han har i en årrekke vært medlem av Myrselskapets representantskap og varamann til styret.

Under et møte i selskapet i 1922 slo Glærum et kraftig slag for oppdyrking av myrene i høyfjellet, og pekte på at Norges geografiske oppmåling må hjelpe oss til å få vite hva vi har av myrer og hvor de ligger.

Forsøksleder Glærum er medlem av en rekke offentlige komiteer og er tildelt Det norske myrselskaps diplom for fortjenester av myrsaken, Norges Jubileumsutstillings medalje av 1914, Norges Bondelags gullmerke og H. M. Kongens fortjenstmedalje i gull.

Landbrukskandidat Jon Lende-Njaa ble ansatt som myrkonulent og forsøksleder i 1910. Han tok fatt der Glærum slapp, og ble i stillingen til 1921 da han ble utnevnt til professor i jordkultur ved Norges landbrukshøgskole. Før sin ansettelse i Myrselskapet hadde Lende-Njaa gjort studiereiser i de skandinaviske land og i Tyskland, Holland og Sveits. Han hadde vært gårdsbestyrer på Hopla i Åsen og lærer ved Tveit landbruksskole og Meieriskolen ved Bryne. I 1908—10 arbeidet han som assistent i jord- og plantekultur ved Statens forsøksgård Møystad.

Med sine enestående evner og gode utdannelse hadde

L e n d e - N j a a de aller beste forutsetninger for den stilling han overtok i Myrselskapet. Hans store interesse og varme tro på myrsaken var også momenter som bar fremover og det ble utrettet store ting i de 11 år han var forsøksleder og myrkonsulent.

Etter at L e n d e - N j a a var blitt professor ble han valgt inn i styret for Myrselskapet, og han var formann fra 1925 til han døde 20. november 1927.

Forsøksleder Hans Hagerup

L e n d e - N j a a var medlem av en rekke kommisjoner og utvalg for utredning av faglige og vitenskapelige spørsmål. Han ble flere ganger prisbelønnet for besvarelse av faglige oppgaver, og var hedret med Nord-Trøndelag landbruksselskaps gullmedalje. En hel rekke forsøksmeldinger og brosjyrer gikk ut fra hans hånd, og han skrev en omfattende lærebok i myr dyrking.

L a n d b r u k s k a n d i d a t H a n s H a g e r u p overtok stillingen som forsøksleder og myrkonsulent i 1921 da L e n d e - N j a a trådte fra.

H a g e r u p arbeidet et par år som lærer ved ungdomsskolen etter at han i 1914 var ferdig uteksaminert landbrukskandidat. I 1917—18 var han assistent i geologi og jordbunns-lære ved Norges landbrukshøgskole, og senere sekretær i Centralstyret for næringsnemndene i Nord-Trøndelag til han i 1918 ble ansatt som assistent ved Myrselskapets forsøksstasjon på Mæresmyra. Han hadde altså arbeidet sammen med L e n d e - N j a a i 4 år da han overtok stillingen som forsøksleder og myrkonsulent i 1921. Han er nå i jubileumsåret fremdeles sjefen på Mæresmyra.

Med sin lange erfaring og ved studier også i utlandet, har H a g e r u p ervervet seg et inngående kjennskap til myr-

dyrkingens mange problemer. Han har publisert en hel rekke forsøksmeldinger, og han har også skrevet flere populære brosjyrer om myrdyrkingsspørsmål. Hagerup har vært formann i Gjødslingsutvalget i Rådet for jordbruksforsk. Han er meget benyttet til kommunale og andre tillitsverv.

Landbrukskandidat P. J. Løvø ble ansatt som forsøksassistent ved Myrselskapets forsøksstasjon i 1914 og arbeidet som sådan til 1916. Han var den første fagutdannede assistent hos forsøkslederen på Mæresmyra. En fast ansatt og fullt utdannet fagmann som forsøkslederens medhjelper gjorde at arbeidet ble betydelig utvidet. Løvø utførte godt arbeid. Han overtok stilling som assistent ved Åkervekstforsøkene ved Landbrukshøgskolen i 1916. I 1920 ble han ansatt som forsøksleder og bestyrer av Statens forsøksgård Voll på Strinda, en stilling han fremdeles har. Løvø er formann i Trøndelag planteavlsideutvalg siden 1923, og i 1950 ble han valgt til formann i Rådet for Jordbruksforsk.

Landbrukskandidat Hans Bekkevahr tiltrådte stillingen som assistent ved forsøksstasjonen på Mæresmyra i 1916 og arbeidet der i 2 år. Etter sin eksamen ved Landbrukshøgskolen arbeidet Bekkevahr som assistent ved Landbrukshøgskolens kjemiske laboratorium i 1913 og 1914. Han var så ansatt i Nerliens kjemisk-tekniske A/S i 1915 til 1916. Etter sin assistenttid på Mæresmyra var han sekretær i Centralstyret for næringsnemndene i Vestfold og ble høsten 1918 ansatt som avdelingssjef i Felleskjøpet i Trondheim. Fra 1946 var han disponent i samme forretning og er nå direktør. I årene 1927 til 1946 var Bekkevahr redaktør for «Landbrukstidende».

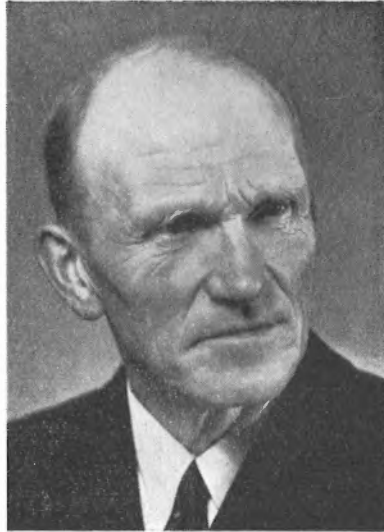
Landbrukskandidat Aksel Hovd ble ansatt som assistent ved forsøksstasjonen på Mæresmyra i 1921 og arbeider fremdeles i stillingen. Etter eksamen ved Landbrukshøgskolen i 1920 var han herredsagronom i Rindal og kom derfra til Myrselskapet.

Hovd er en dyktig forsøksmann og meldinger fra hans hånd og de foredrag han holder gir alltid en klar og grei

fremstilling av forsøksresultatene. I over 30 år har Hovd arbeidet på Mæresmyra og med han som leder når en går rundt på forsøksfeltene, får en det bestemte inntrykk at han har et arbeid som interesserer ham.

I 1936 foretok han en studiereise i Sverige og Danmark. Det var selvsagt myrkulturen han studerte og da særlig med tanke på kulturbeiter på myr.

Hovd driver en del plante-foredling med engvekster.

Forsøksassistent Aksel Hovd

Arbeidere og andre hjelpere ved Mæresmyra har det gjennom årenes løp vært mange av, og når fremgangen ved Forsøksstasjonen har vært så god, skal arbeidsformenn og arbeidere ha sin store andel av æren for det. Det ligger mange dagsverk tungt slit som grunnlag for det som er utrettet på «Myra» til i dag. La oss nevne:

Arbeidsformann Anton Buan som troverdig har hengt i fra det første spadestikk ble tatt i 1907 inntil 1948. I 1945 ble Buan tildelt Selskapet for Norges Vels medalje for lang og tro tjeneste.

Konrad Røttle ble fast ansatt som arbeider i 1909 og var tro i sin tjeneste til i 1932 da han måtte slutte på grunn av sykdom. Han er nå død.

Jon Lænn arbeidet på «Myra» fra 1912 til 1940, da han sluttet på grunn av høy alder.

Anton Rostad begynte i 1913 og sluttet for oppnådd alder — 70 år — i 1950, men tar fremdeles småjobber på «Myra» når det trenges.

Paul Bartnes ble ansatt i 1921 og var i tjenesten til 1943. Han har nå sitt eget bureisingsbruk like ved Forsøksgården.

Frk. Valborg With

Frk. Edith Fjæreide

Frk. Karin Nilssen

Magnus Sivertsen som fremdeles er i arbeide, begynte i 1918.

Trygve Christiansen kom til Forsøksgården i 1943 og overtok da plassen som arbeidsformann etter Buan.

Faste arbeidere for øvrig som nå er på Forsøksgården er Paul Røtte, Harald Bue og Kåre Rostad.

I årenes løp har det dessuten vært atskillige lærlinger og praktikanter ved Forsøksgården.

*

Av de kontorassistenter som har hatt arbeid ved Hovedkontoret i Thaulows tid skal vi nevne:

Frøknene Tandberg, Voss, Rustad, Crosby, Ruenæs og Valborg With.

Fra de senere år nevner vi: Frøknene Valborg With, Margaret Tønnesen, Inger Melhuus, Sara With Andersen, Dagny With, Grete Karlsen, Grete Olafsen, Borghild Aas, Edith Fjæreide og Karin Nilssen. De to sistnevnte er fremdeles ansatt i Myrselskapet.

Disse damene har alle gjort godt arbeid i kortere eller lengere tid på selskapets kontor og et par av dem vil vi gi en ekstra honnør.

Frøken Valborg With ble ansatt i 1920 og utførte et særdeles fortjenstfullt arbeid i 23 år til hun i 1943 gikk av for aldersgrensen. I alle disse år førte hun selskapets bøker på en mønstergyldig måte. Kontakten med medlemmene sørget hun for ved stadig utsendelse av skrifter og ved at medlemsfortegnelsen og kontingentinnbetalingene alltid ble holdt a jour.

Frøken Edith Fjæreide ble ansatt i 1943 og overtok da frøken With's stilling. Hun er fremdeles i full sving. Myrselskapets ve og vel og plikttroskap er det som først og fremst preger hennes arbeid.

C. *Myrselskapets formenn.*

Formennene i Det norske myrselskap gjennom de første 50 år er 6 vel fortjente menn, og vi vil gi hver enkelt en kort omtale.

Holst, Peter Theodor, født 1843, død 1908, norsk offiser og politiker, fylkesmann i Oppland fylke.

Holst var som nevnt formann i den komite som forberedte dannelsen av Myrselskapet, og ble ved stiftelsen valgt til selskapets første formann. Han sto som sådan til sin død i 1908.

Holst var meget interessert i Myrselskapets arbeid og fremvekst, og han visste å gjøre seg gjeldende der det var noe å oppnå.

Wedel-Jarlsberg, Carl Gustav, født 1854, død 1924, godseier.

Wedel-Jarlsberg hadde sin utdannelse fra Den høyere landbruksskole i Ås og kjøpte i 1877 godset Atlungstad i Stange. Han deltok meget i det kommunale styre i Stange og var aktiv med i landbrukets foreningsvirksomhet. Han var nestformann i Hedmark landbruksselskap og medlem av direksjonen i Det kgl. Selskap for Norges Vel.

Wedel-Jarlsberg var en av stifterne av Det norske myrselskap. Han var nestformann fra starten til 1908 og formann fra 1908 til 1915. Han var spesielt interessert i myr dyrkingen i Nord-Norge, og for en bedre utnyttelse av myrene i de høyereliggende strøk — fjellmyrene.

Han la meget arbeid i administrasjonen av Myrselskapet. Selv etter at han var gått av som formann kom han på anmodning til styremøtene. Vi har før nevnt det legat han opprettet til fremme av myr dyrkingen.

I 1911 ble Wedel-Jarlsberg utnevnt til ridder av St. Olavs orden for almennyttig virksomhet.

Tandberg, Gudbrand, født 1851, død 1929, landbruksdirektør.

Tandberg ble valgt til formann i Det norske myrselskap i 1915 og fungerte til 1925.

Han fikk sin utdannelse ved Den høyere landbruksskole i Ås og ved Landbohøjskolen i Kjøbenhavn. Han arbeidet som landbruksingeniør nordenfjells og ble landbrukskonsulent i England i 1889. I 1893 kom han som kontorsjef til Landbruksdepartementet og ble i 1905 utnevnt til landbruksdirektør.

Tandberg hadde stor interesse for myrsaken. Det var særlig myrenes utnyttelse i dyrkingsøyemed som lå hans hjerte nærmest. Han tok initiativet til anlegg av demonstrasjons-

felte i myr dyrking og fikk i stand kurser i myr dyrking for landbruksfunksjonærer på Mæresmyra.

T a n d b e r g gikk av som landbruksdirektør i 1918, og sin pensjon som statstjenestemann skjenket han hvert år til Myrselskapet. Han var medlem av Vitenskapsselskapet i Trondheim og ridder av St. Olavs orden. Han hadde flere utenlandske ordener, og for sitt interesserte arbeid for myrsaken ble han utnevnt til æresmedlem av Det norske myrselskap.

L e n d e - N j a a, J o n R a g n v a l d, født 1882, død 1927, professor og leder av Instituttet for jordkultur og gjødsellære ved Norges landbrukshøgskole.

Formann i Det norske myrselskap fra 1925 til 1927 (se for øvrig side 154).

L ø v e n s k i o l d, C a r l, født 1874, død 1949, godseier.

Formann i Det norske myrselskap fra 1928 til sin død i 1949.

L ø v e n s k i o l d var utdannet forstkandidat fra Eberswalde Forstakademi i Tyskland. Han var skogforvalter i Aust-Finnmark et par år før han gikk over i privat virksomhet.

L ø v e n s k i o l d var en meget benyttet mann både i det kommunale styre og i forskjellige organisasjoner. Myrsaken var han særlig interessert i, og da spesielt for bruk av brenntorv i setertraktene for å spare vernskogen. Nye metoder og bedre tekniske hjelpemidler ved brenntorvfremstillingen kunne alltid regne med Løvenskiolds årvåkenhet. For skogreising i kystbygdene gjorde han også et betydelig arbeid.

I 1946 ble godseier C a r l L ø v e n s k i o l d utnevnt til ridder av St. Olavs orden for sine fortjenester av myrsaken.

H o l m s e n, G u n n a r, født 1880, dr. phil., statsgeolog.

Formann i Myrselskapet fra 1949 og står som sådan i jubileumsåret.

H o l m s e n har vært knyttet til Norges geologiske undersøkelse siden 1918 som statsgeolog. Det er særlig kvartærgeologien som er hans arbeidsområde. Som torvgeolog, og når det gjelder myrene og torvproblemene sett fra et natur-

vitenskapelig synspunkt, er det ingen her i landet som har den innsikt som dr. Holmsen.

Hans store interesse for å nytte myrene våre til nyttige formål har gitt seg utslag på mange måter. Vi kan bl. a. nevne at Holmsen har skrevet flere avhandlinger om myr og torv, og hans vel kjente system hvoretter en klassifiserer myrene er et godt hjelpemiddel for de som arbeider med myrundersøkelser.

Holmsen ble valgt inn i Myrselskapets styre i 1934 og ble samtidig valgt til styrets nestformann.

D. *Andre pionerer for myrsaken.*

Mange flere vel fortjente menn som gjennom disse 50 år har gjort myrsaken store tjenester, burde her fått sin omtale. Vi må innskrenke oss til å nevne noen få:

Walnum, Jacob Rosted Suur, født 1851, død 1925, sokneprest.

Walnum var en av stifterne av Det norske myrselskap, og har en stor andel i æren for at tilslutningen under selskapets start var så stor og levende.

Som bestyrer av Svanviken gård på Nordmøre — som Omstreifermisjonen hadde fått seg skjenket av statsråd Astrups arvinger — kom Walnum direkte opp i myrdryrkingsproblemen. På Svanviken var det meste av den dyrkede mark myr, ca. 700 dekar. I året 1900 skrev Walnum flere artikler om myrsaken i Morgenbladet hvor han slo sterkt til lyd for å danne et myrselskap for hele landet. Artikkelen hans vakte stor interesse. Han ble sekretær i den første komite som var satt ned for å forberede dannelsen av selskapet. Ved starten ble han valgt inn i Myrselskapets representantskap og var varamann til styret. Fra 1905 til 1921 var han medlem av styret og i flere år nestformann. Da Walnum i 1921 ble sokneprest i Botne og reisene falt ham besværlig, sluttet han som styremedlem, men han var med i representantskapet til sin død. Sokneprest Walnum ble i 1911 utnevnt til ridder av St. Olavs orden.

Gedde, Julius Fredrik Kleist, født 1852, død 1928, skogeier og fabrikkeier.

Kleist Gedde var en av de bærende krefter under starten av Det norske myrselskap og sto som styremedlem i 19 år. Han hadde en sterk og varm tro på vårt lands utviklingsmuligheter, og myrenes verdi var en stor faktor i dette hans reknestykke. Særlig som matproduserende faktor ville myrene få den aller styrste betydning, mente han. Han fremholdt stadig at vårt jordbruk må klare å avle den mat som landets befolkning trenger. Noe av hans omkvede var:

*«Når myra er dyrket
så er Norge styrket
med varme og mat.»*

Når Kleist Gedde reiste rundt i landet var det intet som begeistret ham mer enn de store viddene med dyrkbar myr, og han hadde evner til å la sin tro og begeistring få luft både gjennom skrift og tale.

Han opprettet et legat til «Myrsakens fremme i Norge». Ifølge testators ønske skulle en del av avkastningen gå til mat og drikke ved sammenkomster.

Kleist Gedde ble utnevnt til ridder av St. Olavs orden for sitt virke til næringslivets fremme. Han var også tildelt «Kroningsmedaljen» og Norges Bondelags ærestegn i gull.

Leegaard, Michael, født 1859, død 1936, overingeniør.

Leegaard hadde sitt hovedvirke innen havnevesenet, men på grunn av sitt vidsyn og organisasjonstalent fikk Det norske myrselskap megen nytte av hans erfaring og arbeidskraft.

Myrsaken hadde en varm talsmann i Leegaard. Han var formann i Den Polytekniske Forenings myrkomite av 1901. Han ble ved Myrselskapets start valgt som varamann til styret, og de gamle forhandlingsprotokoller viser at han ofte var møtende medlem av styret. Det var et stort aktivum for Myrselskapet å kunne nyte godt av Leegaards dyktighet og erfaring, og hans innsats ble påskjønnnet ved at han i 1929 ble valgt til æresmedlem av Det norske myrselskap.

Møller, Kai, født 1859, død 1940, godseier.

Kai Møller var en av landbrukets fremste talsmenn og ofret meget arbeid i de forskjellige organisasjoner. Sel-

Landbruksskolebest. J. Okkenhaug

norske myrselskap. I årene 1919 til 1928 var han formann i Det norske landbruksråd.

K n u d s e n, G u n n a r, født 1848, død 1928, statsminister.

G u n n a r K n u d s e n hadde meget stor interesse for myrsaken. Derfor kom han med i 18-manns komiteen, og han tok straks initiativet til samarbeid med den komite som Den Polytekniske Forening valgte. Han kom med i arbeidsutvalget som var felles for disse komiteer, og gjorde seg sterkt gjeldende under forarbeider før det konstituerende møte.

G u n n a r K n u d s e n ble valgt inn i styret for Myrselskapet og var aktiv og interessert helt til sin død. Bare noen få måneder før han døde sto han som leder av Myrselskapets 25-års jubileumsmøte. Det var godt gjort av en mann på 80 år.

Som landbruksminister stilte **G u n n a r K n u d s e n** seg alltid velvillig overfor Myrselskapet. Privat støttet han selskapet økonomisk ved at han gjennom mange år ga kr. 1.000,00 som nyttårs gave.

Myrselskapet fikk ingen anledning til å hedre ham før han døde. Det kom av at han selv i så stor utstrekning var

skapet for Norges Vel var den organisasjon som la mest beslag på ham, han var Preses i årene 1906 til 1922. Kai Møller var med i den før omtalte 18-manns komité og ble valgt inn i arbeidsutvalget som skulle forberede dannelsen av Myrselskapet. Han var en av hovedstifterne og ble ved starten valgt inn i representantskapet og varamann til styret. I 1905 ga han utkast til nye lover for Myrselskapet. Han var ofte møtende medlem av styret.

I 1929 ble Kai Møller valgt til æresmedlem av Det

den utøvende. Som et godt og stort menneske nøt Gunnar Knudsen alles aktelse.

Sverdup, Harald Ulrik, født 1846, død 1916, landbruksingeniør.

Sverdrup var utdannet ved Den høiere landbruksskole i Ås. Etter å ha studert i utlandet, ble han i 1875 ansatt som landbruksingeniør. Han var medlem av den komité som Selskapet for Norges Vel oppnevnte for prøving av landbruksmaskiner og landbruksredskaper. Sverdrup var til støtte for Myrsekskapet når

Godseier Johan E. Mellbye

det gjaldt prøvene med torvstrørivere og andre tekniske hjelpemidler. Han var medlem av representantskapet helt fra 1902 til sin død.

Sverdrup gjorde noen år tjeneste som revisor i selskapet. Han var en interessert «myrmann», undersøkte flere myrstrekninger, holdt foredrag og skrev tidsskriftartikler om myrsaken. En brosjyre: «Om myren og dens utnyttelse» må også nevnes.

Okkenhaug, Johannes, født 1857, død 1935, landbruksskolebestyrer.

Okkenhaug gjorde myrsaken og Det norske myrsekskap store tjenester den gang arbeidet med å få egen forsøksstasjon i myr dyrking ble tatt opp for alvor. Når Mæresmyra først var «oppdaget», kunne Okkenhaug som formann i Nord-Trøndelag landbruksselskap utvirke at dette selskap stilte til rådighet årlige bidrag av pengemidler til drift av forsøksstasjonen. Dertil støttet han, som bestyrer av Mære landbruksskole, arbeidet på andre måter. Okkenhaug forsto meget godt hva forsøk og forskning ville bety for myr dyrkingens fremme, han var i alle år sterkt interessert for dette arbeid.

Okkenhaug var medlem av Det norske myrselskaps styre i årene 1919 til 1929.

Mellbye, Johan Egeberg, født 1866, godseier.

Mellbye's betydelige innsats under starten av Det norske myrselskap er nevnt foran. Som jordbrukets første mann når det gjelder organisasjoner og sammenslutninger har han tatt mange tunge tak også for myrsaken. Under Myrselskaps stiftelse ble han valgt inn i representantskapet. I 1908 gikk han inn i styret og samtidig valgt som nestformann. Han fungerte som sådan til 1914.

Det er særlig myrenes verdi som dyrkingsland og grunnlag for bureiserhjem som interesserer Mellbye mest, og som formann i Selskapet Ny Jord gjennom 40 år, har han fått rik erfaring for hvilken rolle myrene spiller i så måte.

E. *Det norske myrselskaps æresmedlemmer.*

For tiden har selskapet ingen æresmedlemmer. De som har vært er døde, men likefullt skal de hedres og vi noterer oss navnene:

Professor dr. M. Fleischer.
 Godseier C. Wedel-Jarlsberg.
 Landbruksdirektør G. Tandberg.
 Overingeniør M. Leegaard.
 Godseier Kai Møller.

F. *Det nåværende styre og representantskap.*

De menn som ble valgt inn i styret ved selskaps start er nevnt tidligere. Sammensetningen av det styret som er i funksjon nå i jubileumsåret er følgende:

Statsgeolog dr. Gunnar Holmsen, Vettakollen, formann.
 Landbrukskonsulent Knut Vethe, Asker, nestformann.
 Skoginspektør Ivar Ruden, Sandvika.
 Skogeier Severin Løvenskiold, Brandval-Finnskog.
 Ingeniør Lars Egeberg jr., Knapstad.

Direktør, dr. Aasulv Løddesøl, Bygdøy, som i egenskap av administrerende direktør ifølge gjeldende lover, er fast medlem av styret.

Pionerer for myrsaken.

Sokneprest J. R. S. Walnum

Skogeier Kleist Gedde

Statsminister Gunnar Knudsen

Overingeniør Michael Leegaard

Godseier Kai Møller

Det norske myrselskaps styre i jubileumsåret.

*Landbrukskonsulent
Knut Vethe,
(nestformann)*

*Skoginspektør
Ivar Ruden*

*Statsgeolog
dr. Gunnar Holmsen
Formann siden 1949*

*Ingeniør
Lars Egeberg jr.*

*Skogeier
Severin Løvenskiold*

Som v a r a m e n n for styret nå i jubileumsåret fungerer:

Direktør David Een, Vestre Aker.

Professor dr. Emil Korsmo, Oslo.

Godseier Jørgen Mathiesen, Eidsvoll.

Overrettssakfører, landbrukskandidat Arne Valen-Senstad, Årnes.

R e p r e s e n t a n t s k a p e t består for tiden av:

Godseier W. Mohr, Fjøsanger pr. Bergen.

Direktør Johs. Nore, Asker.

Disponent Per Schønning, Kongsvinger.

Landbrukskjemiker O. Braadlie, Trondheim.

Landbruksingeniør Knut Vik, Homborsund.

Disponent Lars Egeberg, Moss.

Jordskiftedirektør T. Grendahl, Oslo.

Oberst Ebbe Astrup, Bestun.

Skogdirektør, dr. Alf Langesæter, Oslo.

Gårdbruker Ole Rauk, Nes i Hallingdal.

Direktør Eyvind Wisth, Oppegård.

Konservator Johannes Lid, Grefsen.

Konservator Halvor Rosendahl, Sandvika.

Fylkeslandbrukssjef Joh. Lyche, Sarpsborg.

Beitekonsulent Jakob B. Nordbø, Nissedal.

Bestyrer Asbjørn Bølgen, Våler i Solør.

Ingeniør Th. Løvlie, Sandvika.

III. Opplysningsvirksomheten.

Både forhandlingsprotokollene og regnskapene viser at det i den første tiden etter selskapets stiftelse ble lagt meget arbeid i å drive opplysning om myrsaken. Allerede den forberedende komite med sitt opprop til det norske folk gjorde nytte i så måte. Oppropet til offentligheten var propagandistisk anlagt. Det måtte så være for å skape tilslutning, men det var faktiske opplysninger som en bygget på og som bidro sterkt til å vekke interesse for myrsaken. Tilslutningen under Myrselskapets start var et tydelig tegn på at arbeidet som var utført ga resultater. Etter starten gjaldt det å lære myrene og utnyttelsen av dem bedre å kjenne og spre kunnskap om dette.

A. Konsulentarbeidet.

Alt fra første stund hadde sekretæren fullt opp å gjøre med å svare på forespørsler og etterkomme anmodninger om å undersøke myrer og hjelpe til med planlegging og drift. Etter hvert som selskapet fikk flere tjenestemenn ble oppmåling og kartlegging med systematiske dybdeboringer et omfattende arbeid. Forarbeidene og materialinnsamlingen til jordvernloven var også et stort konsulentarbeid, og etter at loven ble vedtatt, har de fleste av selskapets konsulenter i mer eller mindre grad kommet opp i arbeid med å kontrollere at avtorving foregår på en rasjonell og forsvarlig måte. I det hele tatt har den opplysningsvirksomhet som er utøvet ved personlige konferanser med selskapets konsulenter vært meget betydningsfull. Det er ikke mulig å gi noe tall for rekvisisjonenes omfang, men mange har de vært. I de senere år har bare de saker som har krevd åstedsbefaring vært mellom 200 og 300 saker pr. år. En forstår at befaringer og konferanser har tatt meget tid, men gjort tilsvarende nytte. For øvrig vil en under behandlingen av de andre avsnittene i denne melding få nærmere kjennskap til konsulentvirksomhetens omfang.

B. Møter og foredrag.

Det første store offentlige møte etter starten ble holdt den 17. mai 1903. Møteplassen var Otta i Gudbrandsdalen. Det var stor tilslutning og både formannen og sekretæren holdt foredrag.

For å vise hvilken tro man hadde på møter og foredrag som opplysningsmiddel må nevnes at allerede ved St. Hans samme år ble det holdt et stort anlagt folkemøte. Det var Myrselskapet og Den Polytekniske Forenings nasjonaløkonomiske gruppe som arrangerte. Møtestedet var Lerudmyra i Vestre Toten, og tilslutningen var også her meget god. I det hele var det utgjennom de første årene lagt meget vekt på foredragsvirksomheten. Det kom anmodninger om foredrag fra alle kanter av landet, og Thaulow var velvillig og sparte seg ikke.

På selskapets årsmøter har det alltid blitt arrangert foredrag og til dels med utenlandske eksperter som foredragsholdere. Allerede på årsmøtet i februar 1905 var dr. Hjalmar von Feilitzen foredragsholder og talte om: «Forsøk og erfaringer fra myr dyrking i Sverige». Dette foredraget bidro sterkt til å øke interessen for at vi her i landet måtte få vår egen forsøksgård i myr dyrking.

I en oversikt over selskapets virksomhet som Thaulow ga under årsmøtet den 3/3—28, fortalte han at til da var det av selskapets funksjonærer holdt ca. 600 foredrag og en hel del demonstrasjoner. Emner som ble behandlet under foredrag og demonstrasjoner var både myr dyrking og myrenes utnyttelse til tekniske produkter, kanskje mest det siste fordi Thaulow var den ivrigste foredragsholderen.

Etter Thaulows tid har foredragsvirksomheten vært fortsatt, men i noe mindre målestokk. Arbeidsoppgavene skifter med tidene. Men her må nevnes noen særlig betydningsfulle foredrag som faktisk har gitt opptakten til viktige sakers løsning.

Vi har før nevnt Johan E. Mellbye's foredrag den gang arbeidet med «Myr dyrkningsfondet» ble tatt opp, og at dette førte til en betydelig bureisingsvirksomhet.

Et stort foredragsmøte ble holdt 7. mars 1923 med 3 foredragsholdere: Skogdirektør Saxlund: «Vernskogen», sekretær Thaulow: «Torv som brensel i høyfjellet» og professor Lende-Njaa: «Oppdyrking av høifjellsmyrene». Møtet behandlet problemene i fjellet, og forsøksleder Håkon Foss rettet en takk fra fjellbøndene til Myrselskapet for at disse spørsmål var tatt opp. Foss fortalte om sine egne resultater og erfaringer fra dyrking på høyfjellsmyrer. Det som Thaulow hadde å fortelle om var erfaringene han hadde fått under sitt arbeid med å skaffe torvbrensel til setrene og høyfjellshoteller. Det var på den tid et samarbeid mellom Skogselskapet og Myrselskapet på dette område, og Thaulow brukte atskillig tid i setertraktene.

Under møte i Myrselskapet 3. mars 1936 ble det slått et slag for å få slutt på jordødeleggelse ved skadelig torvdrift. Løddesøl holdt foredrag over emnet: «Jordødeleggelse ved

torvstikking i våre kystbygder». De lysbildene han viste talte også sitt tydelige språk, og foredraget vekket mange bra menn til ettertanke. Det ga foranledning til at stortingsmann M j å v a t n interpellerte i Stortinget, og kampen mot jordødeleggelsen ble tatt opp for alvor. Spørsmålet hadde lenge vært drøftet i Myrselskapet. I et møte i september 1923 var brenselforholdene langs kysten i Hordaland og Nordland diskutert, og 5/10—1925 sendte styret en henvendelse til Landbruksdepartementet og ba om at det måtte sette en komite i arbeid for å behandle brenselproblemet i Øygarden. Endelig i 1936, etter foredraget og interpellasjonen, ble det av Landbruksdepartementet — etter forslag fra Det norske myrselskap og med tilslutning av Det norske Skogselskap — oppnevnt en «Jordvernkomite». Komiteen fikk følgende sammensetning: Dr. A a s u l v L ø d d e s ø l, skoginspektørene I v a r R u d e n, H a n s N o r d e r h u s og overingeniør R. F. R æ d e r. L ø d d e s ø l var formann i komiteen. Fremover til 1946 leverte komiteen ikke mindre enn 10 innstillinger som inneholdt utførlige opplysninger om omfanget av jordødeleggelsen og forslag til bote midler mot den. Under komiteens arbeid med å skaffe seg oppgaver over jordødeleggelsens omfang, hadde den god hjelp av jordstyrene i de interesserte herreder, men det var Myrselskapets konsulenter som kontrollerte og korrigerende oppgavene, og komiteen uttaler at det er all grunn til å tro at materialet er pålitelig. Myrselskapet skaffet dessuten gjennom m y r i n v e n t e r i n g e n komiteen et meget verdifullt materiale over kystbygdenes gjenværende brenntorvressurser.

Som en avsluttende konklusjon på Jordvernkomiteens betydelige arbeider holdt L ø d d e s ø l et foredrag i Stortingets Eidsvollsgalleri den 5. desember 1946. Emnet var: «Brenselsproblemet i kystbygdene og jordødeleggelsene ved urasjonell torvdrift». De oppgavene over ødeleggelsen som da ble lagt fram var skremmende. I 110 kystherreder fra og med Hordaland til og med Finnmark fylke var det inntil årene like før krigen ødelagt eller sterkt forringet ca. 55 000 dekar. Den årlige jordødeleggelse dreiet seg om vel 1 000 dekar. Appellen til Stortinget var inntrengende og kraftig.

En «Lov om vern mot jordødelegging» ble vedtatt av Stortinget den 18. mars 1949.

Som en videreføring av samme sak må nevnes et foredrag som L ø d d e s ø l holdt under H o r d a l a n d l a n d b r u k s s e l s k a p s årsmøte den 2. juni 1950. Emnet var: «Om jordødeleggelse og om tiltak for å verne jordsmonnet i Norge». Her tok foredragsholderen for seg jordødeleggelsen på en bredere basis, ikke bare ødeleggelser som skyldes s o s i a l e eller ø k o n o m i s k e årsaker, men også n a t u r l i g e årsaker slik som ved skred, ras, erosjon og utvasking m. v. Dette foredraget ga foranledningen til at saken ble tatt opp av Landbruksdepartementet og videre til en interpellasjon som stortingsmann K n u t Y t r e - A r n e fremmet i Stortinget den 13. desember 1951.

C. Brosjyrer, bøker, «Meddelelserne» og forsøksmeldinger.

Gjennom brosjyrer og småskrifter er det stadig spredt opplysning. De første årene var det fremstilling og bruk av b r e n n t o r v som ble behandlet. Brenselkrisen gjorde disse brosjyrene svært aktuelle og de ga en etter datidens forhold klar og god rettleiding både i tilvirkning og bruk av torvbrensel.

Også arbeidet for bruk av t o r v s t r ø kom straks med og har gjennom alle år blitt behandlet i skrift og tale.

Etter at myrdråkingskonsulenten kom i arbeid, og vi begynte å få norske forsøksresultater å bygge på, er det nok den siden av myrsaken som nest etter tidsskriftet har krevd mest trykksaker. Fra Forsøksstasjonen på Mæresmyra er det hitil kommet ut i alt 36 forsøksmeldinger, og der er da de forskjellige sider av m y r d y r k i n g s p r o b l e m e n e blitt tatt opp til drøfting.

Den faglige behandling som de forskjellige spørsmål vedkommende myrene har fått i de bøker og brosjyrer som er skrevet av selskapets tjenestemenn må nevnes. Dette er kildekrifter som gir utførlige oversikter også over de økonomiske interesser som knytter seg til en rasjonell utnyttelse av myrene våre. Enhver som har interesse kan finne nyttige

opplysninger i disse bøker og brosjyrer. Derfor nevner vi de viktigste her i den rekkefølge de er kommet ut:

J. G. Thaulow: «Bruk brenntorv i hus og hjem». 1917, 40 sider.

Jon Lende-Njaa: «Myr dyrking». 1924, 190 sider.

Hans Hagerup og Aksel Hovd: «Kva myrforsøka viser». 1938, 62 sider.

A. Ording: «Brenntorv og brenntorvtilvirking». 1940, 32 sider.

—»— «Kort veiledning i torvstrødrift». 1949, 35 sider.

Oscar Hovde: «Om stikktorvdrift». 1944, 42 sider.

D. Lømsland: «Om grunnlaget for vannregulering på myr». 1946, 72 sider.

Aasulv Løddesøl: «Myrene i næringslivets tjeneste. 1948, 330 sider.

Aasulv Løddesøl og Johannes Lid: «Myrtyper og myrplanter». 1950, 95 sider.

Et viktig ledd i opplysningsvirksomheten er utgivelsen av tidsskriftet «Meddelelser fra Det norske myrselskap». Tidsskriftet går nå i sin 50. årgang og har stadig gitt aktuelt stoff omkring myrsaken både fra innland og utland. En hel del av tidsskriftets artikler er gitt ut som særtrykk og sendt ut til spesielt interesserte personer.

D. Utstillinger.

Myrselskapet har igjennom årene som et ledd i sin opplysningsvirksomhet deltatt i en rekke utstillinger. En har ment at det er av betydning å demonstrere både maskiner og arbeidsteknikk, samt produkter fra de forskjellige virksomheter som er drevet i forbindelse med myrene. Utstillingene har følgelig vært både av teknisk og jordbruksmessig art.

Vi skal her i korthet gi en oversikt over de utstillinger hvor Myrselskapet har deltatt:

1904. Berlin, myrkultur og torvindustriutstilling. Myrselskapet utstilte torvprøver, fotografier og litteratur vedkommende torvindustrien.

1905. Risør, amtsutstilling. En rekke forskjellige ting både når det gjaldt myr dyrking og torvindustri ble utstilt.

1906. Elverum, skogbruksutstilling. En kollektivsamling omfattende myr dyrking, torvstrøtilvirking og brenntorvdrift m. m.
1906. Bjørkelangen, skogbruksutstilling. Omtrent samme stand som i Elverum.
1906. Molde, amtsutstilling. En kollektivutstilling som omfattet myr dyrking, torvstrøtilvirking og brenntorvdrift.
1906. Flekkefjord, amtsutstilling. Omtrent samme stand som i Molde.
1907. Kristiania, landbruksutstilling. Ved denne utstilling var Thaulow oppnevnt som avdelingsbestyrer ved torvbruksavdelingen. En rekke av landets torvfabrikker og maskinfirmaer deltok. Torvbruksavdelingen omfattet i alt 49 forskjellige utstillere med til sammen 114 katalognummer. Her deltok Myrselskapet med et meget stort demonstrasjonsmateriale vedrørende torvindustrien.
- Avdelingen for torvbruk vakte meget stor interesse hos alle besøkende. H. M. Kongen besøkte avdelingen 2 ganger, siste gang sammen med H. M. Dronningen.
- Myr dyrkingen var ikke tildelt egen avdeling ved utstillingen, men innenfor torvbruksavdelingen ble en del maskiner vedrørende myr dyrking utstilt. Videre var det av Myrselskapet utstilt en del demonstrasjonsmateriale som bl. a. illustrerte forsøksresultater fra myr dyrkingen.
1908. Kristiansand S., amtsutstilling. En kollektivsamling omfattende brenntorvavdeling, torvstrøavdeling og myr dyrkingsavdeling. Ved sistnevnte avdeling ble resultater fra Myrselskapets forsøksstasjon på Mæresmyra utstilt for første gang.
1908. Larvik, Larviksutstillingen. Samme kollektivsamling som i Kristiansand S.
1910. Gjøvik, Gjøvikutstillingen. En kollektivsamling omfattende brenntorvdrift, torvstrøtilvirking, myr dyrking og diverse annen utnyttelse av myrene.

Thaulow var bestyrer for torvbruksavdelingen som omfattet i alt 42 utstillere med tilsammen 71 katalognummer. Denne avdeling inneholdt både maskiner for torvbruket og produkter fra samme, samt torvovner m. v.

1911. Harstad, Harstadutstillingen. En kollektivsamling bestående av materiale vedrørende brenntorvtilvirking, torvstrøtilvirking, myr dyrking og diverse andre ting vedrørende myrenes utnyttelse.
1911. Skien, amtsutstilling. Samme kollektivsamling som på Harstadutstillingen.
1911. Sandefjord, amtsutstilling. Samme stand som i Harstad og Skien.
1912. Stavanger, Stavangerutstillingen. En kollektivsamling av fotografier, plansjer, tegninger og torvprøver m. m. vedrørende brenntorvdrift, strøtorvdrift og myr dyrking.
1914. Kristiania, Norges Jubileumsutstilling. Her var det en egen seksjon for torvbruk og myrkultur. Thaulow var denne seksjons formann. Seksjonen for torvbruk og myrkultur hadde egen bygning. De utstilte varer omfattet 86 katalognummer med utstillere fra hele landet.

Myrselskapet hadde en meget omfattende utstillingsstand både når det gjaldt myrkultur og myrenes tekniske utnyttelse. Fra selskapets forsøksstasjon ble det utstilt et meget rikholdig materiale av bilder, plansjer og andre illustrasjoner, samt av produkter dyrket på myr.

1922. Kristiania, Norges Varemesse. Prøver av brenntorv og torvstrø fra selskapets egne fabrikker. Videre ble det vist en del fotografier fra torvdriften.
1923. Steinkjer, Nord-Trøndelags fylkesutstilling. Forsøksstasjonen deltok med en rekke forskjellige planteprodukter, samt med illustrasjonsmateriale over resultater fra myrforsøkene.
1929. Kongsvinger, jubileumsutstilling. En samling fotografier og prøver av torv.

1930. Nidaros, Trøndelagsutstillingen. Forskjellige planteprodukter samt en rekke illustrasjoner og billedmateriale vedrørende myrforsøkene m. v.
1931. Molde, Møreutstillingen. Her deltok Forsøksstasjonen på Mæresmyra med forskjellige produkter.
1936. Levanger, jubileumsutstilling. En samling av jord- og hagebruksprodukter dyrket på myrjord, samt fotografier av forskjellige vekster på myr og noen grafiske fremstillinger av forsøksresultater.
1950. Steinkjer, fylkesutstilling. Samling av plansjer m. v. og jordbruksprodukter i egen stand, samt meldinger og andre publikasjoner i avdeling for litteratur.

Mange er de æresbevisninger og takkediplomer for for-tjenstfullt arbeid for torvbruket og myrkulturen som Myr-selskapet har mottatt.

E. Korresponderende medlemmer.

Helt fra starten av ble det lagt an på å dra nytte av den kunnskap og erfaring en kunne plukke inn fra utlandet. Det er forbindelsen med våre skandinaviske naboland, samt Tyskland og Finland som har hatt størst betydning. I de senere år har også Skottland og Irland kommet til. Under møter, på kongresser og utstillinger, gjennom bøker og tidsskrifter og tilsendte artikler har de utenlandske forbindelsene gitt selskapets funksjonærer og andre inspirasjoner og ideer av stor verdi.

I 1906 hadde Myrselskapet 10 korresponderende medlemmer. Gjennom årene har etter hvert mange falt fra, men nye er kommet til. I alt har det vært 22 personer, og vi nevner dem som er korresponderende medlemmer av Myrselskapet nå i jubileumsåret:

Torvingeniør, kaptein Claudi Th. Westh, Kjøbenhavn.

Professor, dr. Hugo Osvald, Lantbrukshøgskolan, Ultuna.

Direktør Niels Basse, Det danske Hedeselskab, Viborg.

Professor, dr. Erkki Kivinen, Agrikulturkemiske Institutt, Universitetet, Helsingfors.

Dr. Gerhard Rappe, Christinelund pr. Vassmoløsa, Sverige.

Statsagronom Karl Lundblad, Statens Jordbruksforsök,
Ultuna.

Statsgeolog, dr. Gunnar Ekström, Sveriges geol. Undersökning, Stockholm.

Sjefktorvingeniør A. Tomter, Department of Agriculture for Scotland, Edinburgh.

Professor, dr. J. Vuorinen, Lantbruksforsöksanstalten, Helsingfors.

F. *Diplomer og premier.*

Allerede i 1906 lot Myrselskapet lage et diplom som har vært brukt som påskjønnelse og oppmuntring til dem som har gjort seg særlig fortjent i sitt arbeid med myr dyrking, brenntorv- eller torvstrødrift. Etter det en kan finne var de første diplomer delt ut for konstruksjon av gode torvstrørivere. Fra 1906 til i dag har selskapets styre delt ut i alt 63 diplomer, hvorav 32 for myr dyrking og 31 for torvteknisk utnyttelse m. v. til vel fortjente personer i de forskjelligste strøk av landet.

Premier for myr dyrking har også vært delt ut, i alt 13 premier.

Det er i samarbeid med forskjellige personer og institusjoner innen landbruket at Myrselskapet kommer fram til dem som har gjort seg fortjent til æresbevisning. Myrselskapet tar imot innstilling om belønning fra landbruksselskaper, jordstyrer, Selskapet Ny Jord, fylkesagronomer eller Myrselskapets egne konsulenter.

Det foreligger mange beviser for at selskapets premier og diplomer er blitt tatt imot med glede og stolthet av dem som er blitt tildelt denne ære.

(Forts.)